

Παρέμβαση Επιτρόπου Διοικήσεως Μαρίας Στυλιανού – Λοττίδη για λήψη μέτρων πρόληψης εξάπλωσης του ιού COVID-19 σε χώρους όπου άτομα στερούνται της ελευθερίας τους ή τελούν υπό περιορισμό

Η Κυβέρνηση έχει ανακοινώσει σειρά έκτακτων μέτρων για περιορισμό της εξάπλωσης του ιού COVID - 19, τα οποία περιλαμβάνουν περιορισμό των μετακινήσεων των πολιτών και απαγόρευση της μετάβασης σε πολλούς δημόσιους και ιδιωτικούς χώρους.

Τα εν λόγω καινοφανή για όλους μέτρα, προφανώς επηρεάζουν την καθημερινότητά όλων των πολιτών, πλην όμως κρίθηκαν αναγκαία από το κράτος για τον περιορισμό και την αναχαίτιση της εξάπλωσης του ιού μεταξύ των πολιτών.

Η Διεύθυνση του Τμήματος Φυλακών ανακοίνωσε πρόσφατα, σειρά προληπτικών μέτρων για την προστασία τόσο των κρατούμενων, όσο και του προσωπικού των Κεντρικών Φυλακών, από το ενδεχόμενο μόλυνσης από τον ιό και, κατ' επέκταση, την αποτροπή της πιθανότητας εξάπλωσης του ιού στο χώρο των Κεντρικών Φυλακών.

Υπό το πλαίσιο των αρμοδιοτήτων που παρέχει στον Επίτροπο ο περί της Σύμβασης κατά των Βασανιστηρίων και Άλλων Μορφών Σκληρής, Απάνθρωπης ή Εξευτελιστικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (Προαιρετικό Πρωτόκολλο) (Κυρωτικός) Νόμος του 2009 [Ν. 2(III)/2009], να ενεργεί ως Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης των Βασανιστηρίων και Άλλων Μορφών Σκληρής, Απάνθρωπης ή Εξευτελιστικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας, χαιρετίζω τα πιο πάνω μέτρα, καθότι η διαφύλαξη των δικαιωμάτων, περιλαμβανομένης και της υγείας, των ατόμων που κρατούνται ή/και εργάζονται στις Κεντρικές Φυλακές, συνιστά υποχρέωση του κράτους και, ειδικά, της Διεύθυνσης του Τμήματος Φυλακών.

Για το ίδιο ζήτημα, η Επιτροπή Πρόληψης των Βασανιστηρίων του Συμβουλίου της Ευρώπης (CPT), με ανακοίνωση της ημερομηνίας 20 Μαρτίου 2020, επεσήμανε πως ενόψει των προκλήσεων που ανακύπτουν για το προσωπικό που εργάζεται σε χώρους όπου άτομα στερούνται ή πιθανόν να στερούνται της ελευθερίας τους, όπως εγκαταστάσεις κράτησης, σωφρονιστικά ιδρύματα, κέντρα κράτησης μεταναστών, ψυχιατρικές κλινικές, σπίτια κοινωνικής μέριμνας, ως επίσης και εγκαταστάσεις όπου διακομίζονται άτομα που έχουν προσβληθεί από τον ιό και τελούν υπό περιορισμό/καραντίνα, τα προληπτικά μέτρα που λαμβάνονται δεν θα πρέπει να

καταλήγουν σε απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση των ατόμων που στερούνται ή πιθανόν να στερούνται της ελευθερίας τους.

Ως εκ τούτου, η CPT γνωστοποίησε στα κράτη μέλη συγκεκριμένες Αρχές που θα πρέπει να εφαρμόζονται από όλες τις αρμόδιες αρχές που είναι υπεύθυνες για πρόσωπα που στερούνται την ελευθερία τους ή τελούν υπό περιορισμό. Τις υπό αναφορά Αρχές, τις οποίες, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων μου ως Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης των Βασανιστηρίων και Άλλων Μορφών Σκληρής, Απάνθρωπης και Εξευτελιστικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας, υιοθετώ αυτούσιες, τις θέτω υπόψη των αρμοδίων για την εφαρμογή τους:

1. Βασική αρχή πρέπει να είναι η λήψη όλων των δυνατών μέτρων για την προστασία της υγείας και της ασφάλειας όλων των προσώπων που στερούνται της ελευθερίας τους. Η λήψη τέτοιων μέτρων συμβάλλει, επίσης, στη διατήρηση της υγείας και της ασφάλειας του προσωπικού.
2. Οι κατευθυντήριες γραμμές του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ) για την καταπολέμηση της πανδημίας, καθώς και οι εθνικές υγειονομικές και κλινικές οδηγίες σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα πρέπει να τηρούνται και να εφαρμόζονται πλήρως σε όλα τα σημεία στέρησης της ελευθερίας.
3. Το διαθέσιμο προσωπικό θα πρέπει να ενισχυθεί και θα πρέπει να παρέχεται σε αυτό επαγγελματική υποστήριξη, για την προστασία της υγείας και ασφάλειας του, καθώς και η απαραίτητη κατάρτιση για να μπορέσει να συνεχίσει να εκπληρώνει τα καθήκοντά του σε χώρους στέρησης της ελευθερίας.
4. Κάθε περιοριστικό μέτρο που λαμβάνεται έναντι ατόμων που στερούνται την ελευθερία τους να εμποδίσουν την εξάπλωση του ιού COVID-19, θα πρέπει να είναι νόμιμο, αναγκαίο, αναλογικό, με σεβασμό στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια και για περιορισμένο χρονικό διάστημα. Τα πρόσωπα που στερούνται της ελευθερίας τους πρέπει να λαμβάνουν πλήρεις πληροφορίες, σε γλώσσα που κατανοούν, σχετικά με οποιαδήποτε τέτοια μέτρα.

5. Δεδομένου ότι η στενή προσωπική επαφή ενθαρρύνει την εξάπλωση του ιού, πρέπει να καταβληθούν συντονισμένες προσπάθειες από όλες τις αρμόδιες αρχές, όπου είναι δυνατόν, για τη χρήση εναλλακτικών μέτρων κράτησης. Μια τέτοια προσέγγιση είναι επιτακτική, ιδίως σε περιπτώσεις υπερπληθυσμού. Επιπλέον, οι αρχές θα πρέπει να κάνουν μεγαλύτερη χρήση εναλλακτικών λύσεων σε σχέση με τη διοικητική κράτηση, τη μείωση/ελάφρυνση ή την αναστολή της ποινής και την πρόωρη απελευθέρωση. Ακόμα, θα πρέπει να επανεξετάζεται η αναγκαιότητα συνέχισης της ακούσιας τοποθέτησης ψυχιατρικών ασθενών και η απαλλαγή ή απελευθέρωση στην κοινοτική περίθαλψη, όποτε ενδείκνυται, των κατοίκων των σπιτιών κοινωνικής μέριμνας και η αποχή, στο μέγιστο δυνατό βαθμό, από την κράτηση μεταναστών.

6. Όσον αφορά την παροχή υγειονομικής περίθαλψης, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις ειδικές ανάγκες των κρατούμενων, ιδίως όσον αφορά τις ευάλωτες ομάδες ή/και τις ομάδες υψηλού κινδύνου, όπως τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας και τα άτομα με προϋπάρχουσες ιατρικές παθήσεις. Αυτό περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την εξέταση για τον ιό COVID-19. Επιπλέον, οι κρατούμενοι θα πρέπει να λαμβάνουν πρόσθετη ψυχολογική στήριξη από το προσωπικό αυτή την περίοδο.

7. Παρόλο που είναι νόμιμο και εύλογο να ανασταλούν οι μη ουσιαστικές δραστηριότητες, τα θεμελιώδη δικαιώματα των κρατούμενων κατά τη διάρκεια της πανδημίας πρέπει να γίνονται πλήρως σεβαστά. Αυτό περιλαμβάνει ειδικότερα το δικαίωμα διατήρησης επαρκούς προσωπικής υγιεινής (συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε ζεστό νερό και σαπούνι) και το δικαίωμα καθημερινής πρόσβασης σε υπαίθριο χώρο (τουλάχιστον μιας ώρας). Επιπλέον, όλοι οι περιορισμοί στην επαφή με τον έξω κόσμο, συμπεριλαμβανομένων των επισκέψεων, θα πρέπει να αντισταθμιστούν με την αυξημένη πρόσβαση σε εναλλακτικά μέσα επικοινωνίας (όπως η επικοινωνία μέσω τηλεφώνου ή μέσω ηλεκτρονικών πρωτοκόλλων του διαδικτύου (Voice – over Internet - Protocols).

8. Σε περιπτώσεις απομόνωσης ή τοποθέτησης σε καραντίνα κρατούμενου προσώπου που έχει μολυνθεί ή υπάρχει υπόνοια ότι έχει μολυνθεί από τον ιό COVID-19, πρέπει να υπάρχει καθημερινά ουσιαστική επαφή με τον άνθρωπο.

9. Πρέπει να διασφαλίζονται πλήρως οι θεμελιώδεις εγγυήσεις κατά της κακομεταχείρισης των προσώπων που στερούνται της ελευθερίας τους (πρόσβαση σε δικηγόρο, πρόσβαση

σε γιατρό, ειδοποίηση χώρου κράτησης) σε κάθε περίπτωση και ανά πάσα στιγμή. Τα προληπτικά μέτρα (όπως η απαίτηση για άτομα με συμπτώματα να φορούν προστατευτικές μάσκες) μπορεί να είναι κατάλληλα σε ορισμένες περιπτώσεις.

10. Η παρακολούθηση από ανεξάρτητους φορείς, συμπεριλαμβανομένων των Εθνικών Μηχανισμών Πρόληψης (NPM) και της CPT, παραμένει βασική εγγύηση κατά της κακομεταχείρισης. Τα κράτη θα πρέπει να εξακολουθήσουν να εγγυώνται την πρόσβαση των φορέων παρακολούθησης σε όλους τους χώρους κράτησης, συμπεριλαμβανομένων των τόπων κράτησης σε καραντίνα. Ωστόσο, όλα τα όργανα παρακολούθησης θα πρέπει να λαμβάνουν κάθε προληπτικό μέτρο για να τηρούν την αρχή «μην κάνετε κακό», ιδίως όταν πρόκειται για άτομα μεγαλύτερης ηλικίας και για άτομα με προϋπάρχουσες ιατρικές παθήσεις.

Αναμένεται από τις αρμόδιες αρχές του κράτους να λάβουν υπόψιν τις πιο πάνω Αρχές και να τις υλοποιήσουν, στο μέτρο που είναι δυνατόν, όχι μόνο στο χώρο των Κεντρικών Φυλακών, αλλά και σε όλα τα Αστυνομικά Κρατητήρια, Στέγες Ηλικιωμένων, καθώς και σε οποιονδήποτε άλλο χώρο όπου άτομα στερούνται της ελευθερίας τους, ή τελούν υπό περιορισμό.

Η Παρέμβασή μου, ως Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης των Βασανιστηρίων και Άλλων Μορφών Σκληρής, Απάνθρωπης ή Εξευτελιστικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας υποβάλλεται στον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, στον Υπουργό Υγείας και στην Υπουργό Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, για τις δικές τους ενέργειες.
